

2011-05-24 21:56 CEST

Starkare rätt till vård och sociala insatser

Yttrande över departementsskrivelsen "Barns rätt till vård och sociala insatser stärks".

Rädda Barnen tillstyrker förslaget eftersom det innebär en avsevärd förbättring för de barn som berörs, i förhållande till den situation som är i nuläget och mot bakgrund av gällande lagstiftning.

De barn som berörs har ett stort behov av utredning, behandling och/eller stöd, och där utebliven vård på grund av att föräldrarna är oense, kan få förödande konsekvenser för det enskilda barnet.

Rädda Barnen ser dock att det finns vissa risker förenade med förslaget och förordar det förslag som Rädda Barnen tog fram efter att de nya vårdnadsreglerna trädde i kraft den 1 juli 2006 (prop. 2005/06:99).

Rädda Barnens förslag bygger på underlag från och konsultationer med professor Johanna Schiratzki. Vi har också inhämtat synpunkter från advokat Gunilla Olsson, familjerättsassocionom Bernt Wahlsten och docent Anna Singer. Förslaget är dock enbart Rädda Barnens (se bilaga 1).

Sammanfattning

Rädda Barnen tillstyrker regeringsförslaget att socialnämnden får mandat att besluta att vissa åtgärder, som tillgodoser barnets behov av psykologisk utredning, stöd- och behandlingsinsatser samt stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), får vidtas trots att endast en av vårdnadshavarna samtycker.

Rädda Barnen tillstyrker förslaget att beslutet ska gälla omedelbart samt att beslutet ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol av en av vårdnadshavarna ensam.

Rädda Barnen anser att utredaren har belyst och beaktat flera av de försvårande omständigheter som kan tänkas uppkomma och som berör barnet direkt eller indirekt.

Förslaget om hur barns rätt till vård och sociala insatser ska stärkas är ett välkommet steg framåt som kan innebära förändringar till det bättre för många utsatta barn.

Samtidigt ser Rädda Barnen att det finns vissa risker förenade med förslaget och föreslår att förändringarna följs upp genom en nationell utvärdering inom ett par år, där såväl barn och unga, vårdnadshavare som berörda verksamheter inom kommun och landsting, får svara på om de anser att bestämmelserna fungerar. Vid behov bör det finnas möjlighet till korrigeringar av beslutet.

Kapitel 4 Barns rätt till vård och sociala insatser stärks

Rädda Barnen tillstyrker promemorians lagförslag att socialnämnden får mandat att besluta att vissa åtgärder, som tillgodoser barnets behov av psykologisk utredning, stöd- och behandlingsinsatser samt stöd enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), får vidtas trots att endast en av vårdnadshavarna samtycker.

Rädda Barnen tillstyrker förslaget att beslutet ska gälla omedelbart samt att beslutet ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol av en av vårdnadshavarna ensam.

Rädda Barnen välkomnar förslaget i stora delar och anser att det syftar till att komma till rätta med en sedan länge påtalad brist och bidra till ett ökat barnperspektiv där barnets ställning som aktör och subjekt stärks. Rädda Barnen anser att utredaren har belyst och beaktat flera av de försvårande omständigheter som kan tänkas uppstå i samband med att principen om den gemensamma beslutanderätten frångås och som berör barnet direkt eller indirekt. Rädda Barnen instämmer med utredaren att socialnämnden har att särskilt beakta risken att barnet hamnar i en lojalitetskonflikt gentemot sina föräldrar, att hänsyn måste tas till vilken bakgrund som finns till vårdnadshavarens motstånd och hur åtgärden kan påverka relationen mellan barnet och vårdnadshavaren.

Regeringens förslag är ett steg i rätt riktning och kan i förlängningen medföra att barnets rättsliga ställning stärks. Detta förutsätter dock att socialnämnden

har den kompetens och de resurser som krävs för att bedöma vad som är till barnets bästa och att en utredning i praktiken också görs skyndsamt samt inleds utan dröjsmål.

Rädda Barnen vill särskilt betona socialnämndens åtagande, som härleds till att insatser för den enskilde ska utformas och genomföras i samråd med den enskilde, samt att i de åtgärder som rör ett barn det särskilt ska beaktas vad hänsyn till barnets bästa kräver (1 kap. 2 § Socialtjänstlagen). Barnets behov av insatsen måste vara vägledande där också barnets egen vilja ska beaktas. Detta innebär att socialnämnden måste vara lyhörd för och ta fasta på barnets behov och önskemål.

Rädda Barnen delar utredarens uppfattning att det faktum att det finns en vårdnadstvist eller annan bakomliggande konflikt mellan vårdnadshavarna inte är skäl för att avslå en begäran om insats med samtycke från endast den ena vårdnadshavaren. Vidare delar Rädda Barnen utredarens uppfattning att socialnämndens primära uppgift i det här fallet är att se till att barnet får vård och stöd, inte att lösa tvistefrågor mellan vårdnadshavarna.

I vissa avseenden anser Rädda Barnen att regeringens förslag riskerar att slå tillbaka negativt på barnet, alternativt att förslaget inte i tillräcklig utsträckning råder bot på tidigare identifierade risker. Enligt Rädda Barnen finns en potentiell risk att regeringens förslag äventyrar socialnämndens ansvar och möjlighet att tillhandahålla och genomföra motiverande samtal och stödinsatser i syfte att bistå vårdnadshavare som befinner sig i konflikt. Förslaget som möjliggör för socialnämnden att besluta att en åtgärd får vidtas, trots att endast en av vårdnadshavarna samtycker, får under inga omständigheter ersätta eller konkurrera med socialnämndens ansvar att bistå vårdnadshavare i frågor som rör det gemensamma beslutsfattandet. Denna hjälp som riktar sig till föräldrar måste anses gynna barnets situation på såväl kort som lång sikt, samt motverka att barnet hamnar i en lojalitetskonflikt gentemot sina föräldrar.

Rädda Barnen har sedan länge påtalat de brister som finns förenade med nuvarande lagstiftning vilken kräver samtycke från båda vårdnadshavarna och där barnets rätt till vård och stödinsatser kan hindras om vårdnadshavarna är oense. Enligt Rädda Barnens mening måste barnets intresse av att få vård och behandling generellt sett väga tyngre än vårdnadshavarens rätt att besluta i dessa fall. Rädda Barnen har påtalat att omfattningen av föräldrars ansvar och bestämmanderätt behöver preciseras och anpassas bättre efter nutida

familjeförhållanden.

Föräldrarna är de viktigaste personerna i barnets liv. Deras särställning kommer till uttryck i Barnkonventionen som också tydligt säger att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets fostran och utveckling. Föräldrabalken uttrycker ungefär samma sak när den slår fast att föräldrarna har ansvar för att tillgodose barnets behov. Rädda Barnen har därför verkat för en ökad beslutskompetens för var och en av vårdnadshavarna med utgångspunkten att ett rättsligt och moraliskt föräldraansvar tillkommer alla föräldrar.

Förändrade regler för föräldrars bestämmanderätt över barn bör syfta till att värna barnets bästa och barnets rättigheter. I likhet med engelsk rätt har Rädda Barnen således föreslagit att var och en av vårdnadshavarnas möjlighet att vidta åtgärder för barnets bästa ska öka. Det skulle innebära att vårdnadshavarna, var för sig, skulle kunna söka och samtycka till icke-operativ hälso- och sjukvård för barnet samt stödinsatser enligt socialtjänstlagen. Rädda Barnens utgångspunkt är att föräldrars rättigheter gentemot sina barn främst ska motiveras av deras ansvar för barnets bästa.

I promemorian "Barns rätt till vård och sociala insatser stärks" invänder utredaren mot förslaget med motiveringen att en sådan generell rätt inte skulle främja ett gemensamt beslutsfattande om barnet i andra frågor. Enligt utredaren framstår denna lösning som ett onödigt stort ingrepp i den gemensamma beslutanderätten och hänvisar till vikten av att ett avkall från den gemensamma beslutanderätten bör grunda sig i ett klart uttalat behov utifrån en begränsad situation.

Rädda Barnen har en förståelse för ovan nämnda resonemang, men anser att en lösning enligt Rädda Barnens förslag i huvudsak endast skulle komma att tillämpas på de områden där det finns ett sådant särskilt påkallat behov. Rädda Barnen ser vissa fördelar med att en tredje part, i det här fallet socialnämnden, gör en bedömning av behovet utifrån barnets perspektiv i relation till eventuella negativa följd effekter av att frångå den gemensamma beslutanderätten. Men även det förslag som Rädda Barnen lagt fram (se bilaga 1) förutsätter att en professionell vårdgivare gör en bedömning av huruvida vården eller stödinsatsen är till barnets bästa.

I vissa avseenden torde regeringens förslag också ställa krav på en ökad samverkan mellan kommun och landsting. Enligt förslaget är det

socialnämnden som gör den slutliga bedömningen och fattar beslut om huruvida en ansökan om medgivande ska bifallas eller avslås. Det är således värt att beakta att socialnämnden kan göra en annan bedömning än den vårdgivare som är tänkt att utföra åtgärden, t.ex. inom barn- och ungdomspsykiatri, vilket i sin tur skulle kunna försvåra samverkan mellan de olika verksamheterna.

Mot bakgrund av ovanstående resonemang föreslår Rädda Barnen att förändringarna följs upp genom en nationell utvärdering inom ett par år, där såväl barn och unga, vårdnadshavare som berörda verksamheter inom kommun och landsting, får svara på om de anser att bestämmelserna fungerar. Vid behov bör det finnas möjlighet till korrigeringar av beslutet.

Stockholm den 10 maj 2011

Rädda Barnen

[Rädda Barnen](#) är en politiskt och religiöst obunden folkrörelse med verksamhet både i Sverige och internationellt. Med Barnkonventionen som grund arbetar vi för att barn ska få det bättre och för att barns rättigheter ska respekteras.

Följ oss på:

[Twitter](#)

[Facebook](#)

Kontaktpersoner

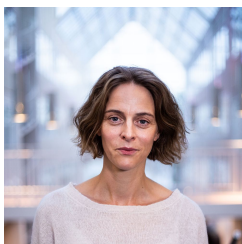
Rädda Barnens pressjour

Presskontakt

Tillgänglig för journalister mellan klockan 08.00 och 20.00.

press@rb.se

08-698 90 90

Anne Thorngren

Presskontakt

Pressekreterare

Svenska frågor

anne.thorngren@rb.se

0723-57 67 56

Åsa Runström Awad

Presskontakt

Pressekreterare

Internationella frågor

asa.runstrom.awad@rb.se

0733-55 34 33